

Tillgänglighet och universell utformning i offentlig upphandling i Sverige

Mia Ahlgren, Funktionsrätt Sverige, januari 2021

Funktionsrätt
Sverige

Innehållsförteckning

Inledning	3
Uppföljning genom funktionshinderpolitiken	4
Standarder för att ställa krav på tillgänglighet.....	5
Främjande av tillgänglighetskrav i upphandling.....	6
Krav på tillgänglighet eller användbarhet i ramavtal	7
Systematiskt arbete med krav på tillgänglighet i upphandling och att involvera av användare.....	8
Slutsatser och diskussion om åtgärder	10
Bilaga 1 Statistik (från MFD och Handisam).....	12
Bilaga 2 Lagtexter som öppnar för tolkning.....	13

Inledning

Tillgänglighet och "design för alla" för allt som ska användas av människor, såväl allmänhet som anställda i myndigheter är de enda **skallkraven för visst innehåll i tekniska specifikationer** i Lagen om offentlig upphandling¹. Sverige fick en rekommendation från FN 2014 om att **krav på tillgänglighet ska inkluderas systematiskt i alla avtal om offentliga upphandlingar**². Regeringen har beskrivit sina insatser för att möta rekommendationen³ och funktionsrättsrörelsen har kommit med konkreta förslag till regeringen⁴.

Frågor om krav på tillgänglighet i upphandling har ställts till offentlig sektor i över 20 år. Redan i upphandlingsdirektiven som kom 2004 har det funnits krav på tillgänglighet. När direktiven reviderades 2014 skärptes kraven från "bör när det är möjligt" till **skallkrav** i upphandlingar och gäller över ett s.k. tröskelvärde. I Sverige finns kraven i 9 kap. 2§ i Lagen om offentlig upphandling och Lagen om upphandling i försörjningssektorerna från 2017. Rekommendationen från FN om att systematiskt ställa krav på tillgänglighet i alla avtal om offentlig upphandling, omfattar alltså även för upphandling under tröskelvärdena för upphandlingslagarna.

Trots lagkrav, nationell strategi för upphandling och uppföljningar är det svårt att hitta annat än enstaka goda exempel på att tillgänglighetskrav i upphandling faktiskt ställs och följs upp. **Vad behövs för att tillgänglighet och universell utformning ska bli regel snarare än undantag i offentliga inköp?**

¹ Krav på tillgänglighet med länkar till lagar <https://www.mfd.se/verktyg/lagar-och-regler-om-tillganglighet/verksamhetsrelaterade-krav/offentlig-upphandling-och-tillganglighet/>

² Se punkt 26 i rekommendationer från FN:s övervakningskommitté för funktionsrättskonventionen från april 2014 <https://www.regeringen.se/4a195b/contentassets/c6e42825cbcc4985b771934a7b8248e4/crpd-kommittens-slutsatser-och-rekommendationer-2014-05-12-svensk-oversattning.pdf>

³ I ett sakråd om rekommendationerna i januari 2017 framförde regeringen arbetet med Upphandlingsstrategin och stöd från Upphandlingsmyndigheten <https://www.regeringen.se/494272/contentassets/63963be5f83f4e0fbc117a5ac9f55c81/minnesanteckningar-fran-sakrad-om-fns-rekommendationer-kring-konventionen-om-rattigheter-for-personer-med-funktionsnedsattning-crpd-den-16-januari-2017..pdf>

⁴ Flera möten och inspel från Funktionsrätt Sverige har skett under åren, senast med fokus på det systematiska arbetet inför möte med nuvarande ansvarigt statsråd Lena Micko 2020. Denna skrivelse med konkreta förslag är från 2019. https://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2019/05/SkrivelseShekarabi_maj2019.pdf

Uppföljning genom funktionshinderpolitiken

Flera myndigheter har uppdrag som rör upphandling.

Konkurrensverket har ansvar för tillsyn och enhetlig tillämpning

Upphandlingsmyndigheten har ansvar för stöd och statistik

Kammarkollegiet inrymmer **Statens inköpscentral** som upphandlar ramavtal för staten, IT-avtal kan användas lokalt.

SKL kommentus som ägs av Sveriges kommuner och regioner är inte en myndighet men arbetar med att erbjuda avtal och tjänster inom offentliga inköp till offentlig sektor.

Frågan om krav på tillgänglighet i upphandling går långt tillbaka men den har hanterats inom ramen för funktionshinderpolitiken. Redan på 90-talet ställde Handikappombudsmannen, HO, frågor i sin kommunenkät om krav på tillgänglighet. Frågorna har sedan återkommit i årliga uppföljningar från myndigheter som ansvarar för funktionshinderpolitiken efter att HO lades ned.

I den senaste årliga statistiken från Myndigheten för delaktighet svarar 24 procent av kommunerna att de under de senaste två åren har ställt krav på tillgänglighet i alla eller nästan alla upphandlingar. De flesta, cirka 65 procent, svarar att det sker i någon eller några upphandlingar. 11 procent svarar att de inte gör det alls. Det är dock 33 procent av kommunerna som inte har svarat alls.

Av myndigheterna är det 15 procent som säger att de ställer krav på tillgänglighet i alla eller nästan alla upphandlingar, 51 procent i någon eller några och 34 procent gör det inte. Se även bilaga 1.

Upphandlingsmyndigheten har övergripande ansvar för statistik.⁵ Regelverket⁶ har reviderats, men det finns inget särskilt uppdrag som rör tillgänglighet. Regelverket för annonsering⁷ av upphandling ändrades så sent som 1 januari 2021. Vissa annonsdatabaser är öppna och går att söka i. Stickprov visar sällan på träff på tillgänglighet i e-avrop. Det är fler träffar i den europeiska databasen TED, men främst från upphandlingar i Storbritannien och Norge, inte i Sverige.

⁵ <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/kunskapsbank-for-offentliga-affarer/statistik-som-utvecklar-den-offentliga-affaren/>

⁶ Nya regelverk för statistik och databaser för annonsering
<https://www.konkurrensverket.se/upphandling/registrerade-annonsdatabaser/annonsdatabasregistret/>

⁷ Nya regler för annonsering av upphandling från 2021
<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/inkopsprocessen/genomfor-upphandlingen/annonsera/>

Standarder för att ställa krav på tillgänglighet

EU-kommissionen har tagit fram flera mandat⁸ för standarder som kan användas i upphandling. Den första standarden med tillgänglighetskrav för upphandling rörde IT och beställdes av EU redan 2005. Flera svenska myndigheter, företag och organisationer var med i framtagandet av **standard** EN301549⁹ som blev klar i en första version 2014.

Delar av standarden används också för genomförande av webbtillgänglighetsdirektivet¹⁰ där den svenska lagen kallas DOS-lagen eller lagen om digital offentlig service¹¹.

En utredning om genomförande av EU:s tillgänglighetsdirektiv¹² i Sverige ska lämna sitt betänkande i maj 2021. I artikel 24 i direktivet beskrivs hur kraven på tillgänglighet som finns i en bilaga kan användas i upphandling. Kraven på tillgänglighet gäller de produkter och tjänster som omfattas av direktivet men de kan också användas för att visa på överensstämmelse i vidare omfattning, t.ex. för övergripande krav i t.ex. LOU.

Inför förhandlingarna om Tillgänglighetsdirektivet i EU genomförde Myndigheten för delaktighet en omfattande konsekvensutredning av kostnader för genomförande, en särskild bilaga rör offentlig upphandling och är bland annat baserad på intervjuer¹³.

Mandat 420 har lett till standarden för krav på tillgänglighet och användbarhet som kan användas i upphandling av byggd miljö, EN 17210 blev klar 2020. Den kommer att översättas till svenska.

⁸ Mandat 376 för IT, 420 byggd miljö och 473 Design för alla (universell utformning) Se European legislation and mandates

<https://www.cencenelec.eu/standards/Sectorsold/Accessibility/Pages/default.aspx>

⁹ Version 2.1.2 av EN301549 som är kopplad till DOS-lagen. Det finns senare version och nya revideringar väntas.

https://www.etsi.org/deliver/etsi_en/301500_301599/301549/02.01.02_60/en_301549v020102p.pdf

¹⁰ I direktivet finns flera hänvisningar till upphandling och standarden se till exempel skäl 39 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016L2102&qid=1611155252424&from=en>

¹¹ DIGG har tillsyn över DOS-lagen <https://www.digg.se/digital-tillganglighet/om-lagen>

¹² Se bland annat artikel 24 i tillgänglighetsdirektivet <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0882>

¹³ Bilaga om upphandling i MFD:s konsekvensutredning

<https://www.mfd.se/contentassets/505ed43c62d741d489312c34a5d2bce3/2016-25-bilaga-8-offentlig-upphandling.pdf>

Tillgänglighet genom universell utformning EN17161

En framgångsfaktor för att arbeta systematiskt är att integrera frågorna i organisationers ledningssystem. Arbetet med "grön upphandling" som grund för hållbar upphandling har länge varit prioriterat i Sverige och internationellt. Den internationella standarden ISO 20400 Hållbar upphandling lyfter universell utformning som en drivkraft för tillgänglighet.

Den europeiska processtandarden, Tillgänglighet genom universell utformning, EN17161, som tagits fram inom ramen för EU-kommissionens mandat 473 Design för alla, sätter fokus på att inkludera "icke-användaren" i design av produkter och tjänster. Den svenska standardiseringskommittén som samordnar tillgänglighet har haft experter i arbetet med att ta fram standarden. Den lägger grunden för samarbete mellan olika aktörer genom ett gemensamt sätt att tolka olika begrepp och skapa förutsättningar för att integrera tillgänglighet i hela organisationens verksamhet. Standarden lyfter ledningens ansvar för att hela organisationen har förutsättningar för att integrera tillgänglighet genom universell utformning i verksamhetens processer med fokus på ständiga förbättringar.

Standarden har samma struktur som ISO14001¹⁴ om miljöledningssystem som används av offentlig sektor själva men framför allt för att ställa krav på leverantörer i upphandling. Upphandlingsmyndigheten har i sin frågeportal beskrivit hur EN17161 kan användas som krav i upphandling på motsvarande sätt i tilldelningskriterier¹⁵.

Främjande av tillgänglighetskrav i upphandling

Sveriges nationella upphandlingsstrategi från 2016¹⁶ lyfter fram tillgänglighet och universell utformning i upphandling som en del av inriktningsmålet "Offentlig upphandling som bidrar till ett hållbart samhälle". Det står bland annat att:

¹⁴ <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:14001:ed-3:v1:en>

¹⁵ I enlighet med upphandlingsdirektivet artikel 62 finns möjligheter att ställa krav på leverantörer. Så här svarar Upphandlingsmyndigheten på en fråga med hänvisning till standarden EN 17161

<https://frageportalen.upphandlingsmyndigheten.se/org/upphandlingsmyndigheten/d/utvarderingsbara-krav-pa-kunskap-om-tillganglighet/>

¹⁶ Regeringens nationella upphandlingsstrategi

<https://www.regeringen.se/49eaf7/globalassets/regeringen/dokument/finansdepartementet/pdf/2016/upphandlingsstrategin/nationella-upphandlingsstrategin.pdf>

”Det är viktigt att upphandlande myndigheter och enheter i ett tidigt skede av upphandlingsprocessen tillämpar principen om s.k. universell utformning, dvs. tänker strategiskt för att säkerställa att produkter och tjänster kan användas av så många som möjligt och inte på förhand utesluter vissa användare.”

Upphandlingsmyndigheten har ökat sitt stöd om tillgänglighet i upphandling¹⁷ och seminarier har genomförts bland annat i samarbete med andra myndigheter och Funktionsrätt Sverige¹⁸. I det arbetet har möjligheten att involvera företrädare för personer med funktionsnedsättning inför upphandling och vid utvärdering betonats, liksom möjligheten att ställa krav på att leverantörer involverar användare (eller icke-användare) med olika behov.

Krav på tillgänglighet eller användbarhet i ramavtal

Ungefär 40 procent av offentlig upphandling utgörs av ramavtal, där myndigheter, regioner och kommuner avropar produkter och tjänster från ramavtal, ofta digitala produkter och tjänster. Statens inköpscentral upphandlar ramavtal¹⁹.

Kammarkollegiet fick specificerade delmål som rörde IT-upphandling inom ramen för funktionshinderspolitiken 2011-2016²⁰. Myndigheten för delaktighet har gjort uppföljningar av strategin och konstaterat att det saknas uppföljning på hur stor andel som ställer krav vid upphandling av digitala tjänster. De stickprov som gjorts av myndigheten kring upphandling av diariesystem och tidrapporteringsystem visar stora brister²¹ utan att det framgår huruvida dessa upphandlats genom ramavtal eller inte.

¹⁷ Upphandlingsmyndighetens webbplats finns även en frågeportal som ger stöd <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/om-hallbar-upphandling/socialt-hallbar-upphandling/upphandla-varor-och-tjanster-som-ar-tillgangliga-for-alla/>

¹⁸ Spellista med presentationer från det senaste, ett webinarium i december 2020 <https://www.youtube.com/watch?v=a5Dh5p7cTxg&list=PLUe0F2kuSehuoXIpDBAx92l6PrmIGJ8q5>

¹⁹ Om ramavtal i Sverige på engelska <https://www.avropa.se/topplankar/In-English/>

²⁰ Delmålen för Kammarkollegiet anges på sidan 5 <https://www.regeringen.se/contentassets/6d0119e7f21b4c85b50783c6e719dc4c/uppdra-g-om-delmal-uppfoljning-och-redovisning-inom-ramen-for-en-strategi-for-genomforande-av-funktionshinderspolitiken-2011-2016>

²¹ Den samlade uppföljning av strategin 2016 innehåller inget specifikt. Ingen träff för Kammarkollegiets slutrapport via en google. Men en rapport från MFD 2015 visar några siffror se sidan 94

<https://www.mfd.se/contentassets/c129855298c14b73803b105a353bef32/samlad-uppfoljning-av-funktionshinderspolitiken-2015-2015-12.pdf>

Svenska forskare och tjänstemän har under decennier haft ett starkt engagemang inom ramen för ergonomistandardiseringen och människa-datorinteraktion, med koppling till användbarhet i ramavtal med särskilt fokus på IT-upphandling²². Statskontorets vägledning Avropa användbart från 2005²³ kopplades till ISO-standarder för användbarhet. ISO 9242-11²⁴ är en standard som fortfarande används i upphandling för ramavtal som rör IT, trots att den handlar mest om ergonomibegrepp, inte specifika krav.

Arbetet med krav på användbarhet har kopplats till tillgänglighet, men det grundläggande har varit att de som är anställda, dvs användarna, ska involveras för att påverka upphandling av IT. Om arbetsplatsen inte har anställda med behov av tillgänglighet är risken överhängande att inga krav ställs. Standarden Tillgänglighet genom universell utformning, EN17161 som sätter fokus på "icke-användare" används inte i kravställning för ramavtal.

Systematiskt arbete med krav på tillgänglighet i upphandling och att involvera av användare

Det är svårt att hitta goda exempel som rör det systematiska arbetet och att organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning involveras i det förberedande arbetet. Det finns exempel, men det är ofta exempel på enstaka upphandlingar specifikt riktade till personer med funktionsnedsättning, till exempel en taltidning²⁵ eller tolktjänst.

Inför genomförandet av rundabordsamtal om digital tillgänglighet i upphandling den 28 januari 2021 har vi skickat ut korta frågor via mejl. Representanter för Funktionsrätt Sverige i olika myndigheter och fristående samarbetsorgan i län fick en fråga om erfarenhet av att ha involverats i en upphandlingsprocess i december 2020. Sedan tidigare känner vi till ett exempel från Stockholms läns landsting, men vi fick inga nya exempel. Tvärtom blev vi kontaktade av en organisation som fått svaret att det inte går på grund av sekretess.

²² Se till exempel en studie för regeringens Användningsforum 2014 <http://www.anvandningsforum.se/wp-content/uploads/2014/06/att-bestalla-anvandbara-it-system.pdf>

²³ Vägledningen Avropa användbrt <https://www.statskontoret.se/globalassets/publikationer/2005/200506.pdf>

²⁴ ISO9241-11 har reviderats senast 2018 men observera fokus på användbarhet inte tillgänglighet <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:9241:-11:ed-2:v1:en>

²⁵ <https://inkopsradet.se/upphandling/tillampar-tillganglighet-i-praktiken/>

I början av januari 2021 skickades inbjudan till rundabordssamtalet till drygt 400 myndigheter och kommuner. De fick med en fråga om goda exempel på hur man följer upp att krav på digital tillgänglighet ställs i upphandling, särskilt av interna system. Vi fick betydligt mer återkoppling än förväntat, både via mejl och telefon. Flera hänvisar till att det finns med i skriftlig policy, men de flesta som återkopplar har inga exempel men är intresserade av inspiration från andra. Några anställda som har en roll som tillgänglighetssamordnare eller liknande i kommuner har hört av sig per telefon och berättat om arbete med olika delar av förvaltningen för att förbättra det systematiska arbetet för digital tillgänglighet i upphandling.

Mellanstor kommun lyfter fram politisk vilja

En tillgänglighetssamordnare i en mellanstor kommun i västra Sverige beskriver en positiv utveckling och ökad efterfrågan på kunskap efter webbtillgänglighetsdirektivet. I kommunen har man börjat systematiskt arbete genom att **kartlägga** tillgänglighet i interna upphandlade system och när kontrakten går ut. Detta markeras i **kommunens uppföljningssystem** med kodning för det som ska åtgärdas. Dessutom erbjuds utbildning i tillgänglighet till olika förvaltningar. En viktig framgångsfaktor är att **alla politiska partier** i kommunen prioriterar arbetet med tillgänglighet. Utmaningar finns med interoperabilitet i programvaror och svårigheter att nå ut till alla olika förvaltningar där mindre inköp görs direkt.

Universell utformning i policy och tillgänglighet i mallar

En utvecklingsledare för social hållbarhet med inriktning mot tillgänglighet i en kranskommun till Stockholm berättar om liknande arbete. Inventering tillsammans med kommunens upphandlingschef av alla kommande upphandlingar fram till 2023 för att säkerställa att krav ställs. Kommunen har inskrivet att alla upphandlingar ska grunda sig på principen om **universell utformning i sin policy**. De har också lagt till tillgänglighetskrav i **mallar för upphandling**.

Utmaningar kvarstår med uppföljning och avtal, men det kan bli nästa steg. Utvecklingsledaren som själv använder skärmläsare berättar också att alla digitala system inte är tillgängliga men att ett system för just upphandling generade otillgängliga PDF:er vilket återkopplats till leverantören för att åtgärda. En framgångsfaktor förutom politiskt stöd är att anställa personer med funktionsnedsättning som själva arbetar med frågorna.

Slutsatser och diskussion om åtgärder

Det finns lag, policy och främjande, samt intresse från anställda i vissa myndigheter, regioner och kommuner för att arbeta med att ställa krav på tillgänglighet i upphandling. Men det finns också alltför många som inte alls ställer krav. Det saknas kunskap och tolkning av lagstiftningen skiftar mellan centrala aktörer. Det finns ingen tillsyn av lagstiftningen som rör tillgänglighetskrav.

Vad är orsakerna till att lagar och främjande under många år inte gett mer resultat och vilka insatser behövs?

Bättre samordnad uppföljning och tillsyn

En relativt stor andel av myndigheter, regioner och kommuner ställer inte krav alls trots lagar om upphandling, byggd miljö, transporter och webb där tjänster givetvis upphandlas. Alla svarar inte på enkäter, vilket sannolikt betyder att fler inte ställer krav alls. Det verkar saknas system för systematisk uppföljning av krav på tillgänglighet vilket gör att uppföljningen inom ramen för funktionshinderpolitiken visar ambition mer än verklighet.

Detta stärks av att det saknas träffar på ordet tillgänglighet vid stickprov i annonsdatabaser som e-avrop och den europeiska databasen för anbud, TED.

Regeringsuppdrag till Konkurrensverket som har tillsynsansvar och Upphandlingsmyndigheten med statistikansvar för upphandling skulle kunna bidra till ett bättre underlag för åtgärder. Viktigt att digitala verktyg för annonsering och statistik integrerar möjligheten att följa upp tillgänglighet.

Samordning kring begrepp, utveckling av stöd och verktyg

Översättning och tolkning av upphandlingsdirektivet har glidit mot att det ska göras en bedömning om det är relevant med tillgänglighetskrav. Men i själva verket säger lagtexten att "undantag får göras endast om det finns särskilda skäl". Krav på tillgänglighet framstår som önskvärt, inte som ett skall-krav och detta sorterar långt ned i en hierarki under det nationella målet om social hållbarhet.

Flera myndigheter och organisationer med olika roller i upphandlingsprocessen.

Texter och stödmaterial skiljer sig vilket riskerar att bidra till olika tolkning av lagar och begrepp i de texter som produceras, se bilaga 2.

Standarder för användbarhet har länge använts i ramavtal istället för standarder för tillgänglighet. Bättre samordning kan bidra till att möta okunskap om begreppen tillgänglighet, universell utformning och användbarhet. Standarden Tillgänglighet genom universell utformning, EN 17161, och standarden EN 301549 kan användas bättre i kravställning och öka förutsättningar för bättre samverkan och interoperabilitet mellan olika system.

Med riktat stöd och användning av samma begrepp kan det finnas en outnyttjad potential i de befintliga samråd med funktionsrättsorganisationer i offentlig sektor i arbete med behovsanalyser inför upphandlingar och inköp som utgår från universell utformning.

Nya lagar ökar efterfrågan och utbudet

Detta dokument går inte in på marknadens förmåga att erbjuda tillgängliga produkter och tjänster. Men om kraven verkligen ställs i upphandling i enlighet med lagstiftningen torde marknaden för tillgängliga produkter och tjänster möta en ökad efterfrågan. Det är en utveckling vi har sett i andra länder när kraven ställs i lagar som följs upp. Kraven i webbtillgänglighetsdirektivet tycks ha ökat intresset både från beställare och leverantörer för tillgänglighet.

Genomförandet av Tillgänglighetsdirektivet ger ytterligare incitament till marknaden att erbjuda tillgängliga digitala produkter och tjänster, med gemensamma krav på den europeiska marknaden. Genom att produkter och tjänster kommer att få märkning och deklARATIONER för tillgänglighet bör det underlätta för upphandlare att ställa krav och följa upp inköp.

Sammanfattningsvis anser vi att det finns stor potential och intresse underifrån – åtminstone i de myndigheter, regioner och kommuner där det finns engagerade ambassadörer för tillgänglighet. Men det behövs mer stöd och styrning genom tillsyn för att säkerställa resultat. De europeiska direktiven som rör webbtillgänglighet för offentlig sektor och tillgänglighetslagen för kommersiella aktörer har förutsättningar att driva på utvecklingen.

Bilaga 1 Statistik (från MFD och Handisam)

Frågor om krav på tillgänglighet i upphandling ställdes till kommuner av Handikappombudsmannen i slutet av 1900-talet. Frågorna har sedan ställts i Handisams uppföljningar. Men enligt Myndigheten för delaktighet MFD har frågorna formulerats olika under åren och går därför inte att jämföra.

ÅR	Myndigheter i procent	Kommuner i procent	Regioner i procent
2020 **	15 alla, 51 några, 34 inga 258 st svar	24 alla, 65 några, 11 inga 67 procent svar	41 alla, 53 några, 6 inga 81 procent svar
2019	17 alla 49 några 35 inga 93 procent svar	23 alla, 60 några, 17 inga 65 procent svar	37 alla, 47 några, 16 inga (90 % svar)
2018	26 alla 37 några 37 inga 89 procent svar	36 alla 48 några 16 inga 67 procent svar	
2017*	28 (84 procent svar)		

*Fråga Om krav i interna styrdokument för upphandling som motsvarar de skyldigheter som finns i upphandlingsreglerna kring tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

**Fråga: Har ni under de senaste två åren ställt krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning vid upphandling?

2004-2006 Fråga om myndigheters handlingsplan tar upp att tillgänglighetskrav ska beaktas i samband med att myndigheten gör upphandling av varor och tjänster. Positiva svar 53 procent (2004), 59 procent (2005) och 56 procent (2006)²⁶

2011-2016 ställdes frågor om tillgänglighetskrav i policy för upphandling. Positiva svar från myndigheter ökade från 39 procent 2011 till 47 procent 2016.

Fördjupande fråga om IT till myndigheter 2017

Har myndigheten ställt krav på tillgänglighet vid upphandling av de **digitala ansökningsformulär** som används vid rekryteringsprocesser?

Ja 14 procent, Nej 57 procent och 29 procent använder ej sådana formulär

Fördjupande frågor om IT till kommuner 2015 och 2016

Har kommunen ställt krav på tillgänglighet vid upphandling av:

IT-system för tidsrapportering? Ja 7 procent 2015 Ja 4 procent 2016

Mer än 60 procent vet ej.

Intranät Ja 21 procent både 2015 och 2016

Nästan 60 procent vet ej

Byggd miljö Ja 33 procent 2015 och 45 procent 2016

32 procent vet ej 2015 och 20 procent vet ej 2016

²⁶ Handisams rapport

<https://www.yumpu.com/sv/document/read/22159839/statsforvaltningens-tillganglighetsarbete-2003-2006-i-handisam>

Bilaga 2 Lagtexter som öppnar för tolkning

I lagtexten 9 kap. 2 § LOU står bland annat följande:

När det som anskaffas ska användas av fysiska personer

2 § När det som anskaffas ska användas av fysiska personer ska de tekniska specifikationerna bestämmas med beaktande av samtliga användares behov, däribland tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.

Undantag får göras endast om det finns särskilda skäl.

Om Europeiska unionen i en rättsakt har antagit obligatoriska krav på tillgänglighet, ska de tekniska specifikationerna bestämmas med hänvisning till den rättsakten.

Originaltexten i upphandlingsdirektivet artikel 42 lyder:

For all procurement which is intended for use by natural persons, whether general public or staff of the contracting authority, the technical specifications shall, except in duly justified cases, be drawn up so as to take into account accessibility criteria for persons with disabilities or design for all users.

Where mandatory accessibility requirements are adopted by a legal act of the Union, technical specifications shall, as far as accessibility criteria for persons with disabilities or design for all users are concerned, be defined by reference thereto.

Kammarkollegiet²⁷ beskriver en tolkning av tillgänglighet och att upphandlande myndigheter ska göra en bedömning om det är relevant att ställa krav. Citat:

Vad innebär tillgänglighet?

Tillgänglighet avser användbarheten hos en produkt, tjänst eller miljö för användargrupper med olika förmågor. En produkt eller tjänst ska kunna användas av personer med nedsatta funktioner i fysiskt (rörelse, muskelkraft), sensoriskt (syn, hörsel) eller kognitivt (uppfattning, koncentration, förståelse, begriplighet) hänseende. Tillgänglighet är en kvalitet som är till fördel för alla, men i synnerhet för personer med funktionsnedsättningar.

Styrande & vägledande dokument

Lagen (2016:1145) om offentlig upphandling

När kontraktets föremål ska användas av fysiska personer ska myndigheten vid framtagandet av de tekniska specifikationerna beakta samtliga användares behov. I 9 kap. 2 § LOU framgår att upphandlande myndigheter ska göra en bedömning om det är relevant att ställa krav på tillgänglighet i en upphandling.

²⁷ Texten är hämtat 2021-01-19

<https://www.avropa.se/fokusomraden/tillganglighet/vad-innebar-tillganglighet/>